

بہاؤی، لایہ نگرانی سنوور کراؤ کان زار جار پئی دہن کن کہ
کہستہ لڑی۔ زار جار خیان لہ بہ رد م پار لڑری شہ رعید تی سنور کان
وہ سات کی تہدا دہ بیند و ٹوان لہ ٹنگلہ ساکسہ ان بہ
”نہ تو وہ پرستان“ یان ”یارم تید رانی ناوخ یی“ ناسراون، من خم بہ
تایبہ تی پشتگیری لہ پر نسپی جیہان گیری دہ کہم، واتہ نہرم و بہا
جیہان نیہ کان ہن کہ سنووری دہوت - نہ تو تپہ پنن۔ کر کی ٹم
نہرم و بہا یانہ مافی مر فہ۔ من گومانم ہہ یہ لہ ہکاری ٹوی کہ
وات لہ سار بندہ مای ہاو کاری ہاوشی ناوخ یی (یان تہ نانہت

ئیتنیکى) دام-زراو، بى-مام منىش پشتگىرى بى-رگىرى لى سنوور
ش-رعىي-كانى و-ات دى-كم.

” من لاي-نگرى پر-نسىپى جىهانگىرىم، بى-مام لى ه-مانكا تدا بى-رگىرى
لى سنوور ش-رعىي-كانى و-اتان دى-كم “

جى باس چى-پى سىاسى، لى ماركسىست-كانو بى سىيال لىبرال-كان،
ئو ئارگ-م-نتى بى-كارد-نتى كى ئايدى-لى-ژىي نىولىب-اى يان بى-ماي
بازا لى-گ-گ-يدا دى-گونج-ت. ئىم تى-رىيى بازى بى باشتىرىن گ-گا
دى-زان-ت بى دروست كىردى سىست-م-كان. ئوان باس لى-و دى-ك-ن كى
ئو تى-ها س-بار-ت بى خزم-تگوزارى و كا-كان نىيى، بى-كو
س-بار-ت بى ه-زى كار ه-رچ-نك بى-ت، بى-بى زگرتن و پا-بى-ندىوون بى
سنور-كانى دى-و-ت، بازى كار مافى چارى خى-نووسىنى دى-ست-جى-مى
لاواز دى-كات يان ه-ر هىچ نى-بى-ت ه-ب-ب-ش-ى لى دى-كات، كى لى شى-و-ى
دى-و-تى نى-ت-و-ى و دىموكراسىي-كى بى-كخراودا خى بى-رج-ستى دى-كات
دام-زىراندنى بازى كارى جىهانى بى-بى سنوور و م-رج ناتوان-ت
لى-گ-گ- بى-زىرتىرىن ئاستى كى-م-م-ايدى-تيدا بى-گونج-ت و دى-بى-ت ه-ى ه-زى
زىاتىر لى ه-زىرتىرىن ناوچى-كانى جىهان، چونكى ه-زى كارى لى-ها-توو و
لى-ها-توو دى-چى-ت ناوچى دى-و-م-م-ندى-كان بى-اى من مافى بى-مايى
دى-و-ت بى كى-نتى-ك-ن كىردن و سنووردار كىردنى ياساى بوونى سنوور-كانى
دى-و-ت و جو-لان-و-ى كى-چى-ك-ن بى هاتنى بى-رژ-و-ندى جىهانى و
بى-رژ-و-ندى و تى-گ-گ-ىشتن و پاساوى ئى-خلاقى جىهانىيى. بى-مام لى ه-مان
كاتدا پا-بى-ندى مافى-كانى م-ر-ف ه-يى بى ئو كى-سان-ى كى داواى مافى
پى-نا-بى-رى و پاراستن و پاراستىيان دى-ك-ن (كى-نس-ونتى جى-ف).
ئوان-ى لى جى-نگ و شى-ى ناوچى ه-ها-توون مافى پاراستىيان ه-يى و
مافى پى-نا-بى-رتىيان ه-يى، بى شى-و-ى-كى سى-ر-كى لى و-اتانى دراوسى
بى پا-پىشتى داراىيى كى-م-م-گ-ى نى-ود-و-تى و بى-شدارى ه-موو
دى-و-ت-كان، تا ئو كاتى ه-كار-كانى قى-ران و جى-نگ يان شى-ى
ناوچى لى-ناود-چىن ه-رچ-نك بى-ت، ئو بى-ش-و-ختى كى بى شى-و-ى-كى
ئى-ماتىكى ئىم پاراستن بى-ست-ت كى لى-لاي-ن پى-يمان-م-ى مافى
م-ر-ف-و سى-پى-نراو لى-گ-گ- ئى-گ-رى تى-ك-بى-وون بى كى-م-م-گ-ا-يى-كى نو.
و-رگرتنى پى-نا-بى-ر-ك بى خى-رايى و بى باشتىرىن شى-و بى ئار-زووى
تى-ك-ك-ك-ندى كى-م-م-گ-ا-يى-كى نو گى-ر-ف-ت-ك- بى ئو كى-سان-ى كى دى-ر-ف-تىيان
ه-يى يان ئى-گ-رىيان ه-يى بى ئو-ى بى ه-مىش-ىيى بى-ن. بى
پى-نا-بى-رانى شى-ى ناوچى - هىوادارم - ئىم نى-رم-ك- نىيى.

بى دىارىكراوى: ئو م-رجى ئى-خلاقىيان چىن كى دى-بى-ت لى داها-توودا
سىاس-تى مافى پى-نا-بى-رى زى-ر-ك بى-و-بى-ر-ت؟ ئو ئى-ر-ك ئى-خلاقىيان

ناتوانیت چاوه‌وایی سەرکۆت و تن بکات لێ لابردنی ئه‌ه‌مان تیی‌کانی،
 سیاسه‌ت‌کی که‌چی گونجاو و ئاگادار ده‌بێت جیاوازی نه‌وان شه‌فره‌
 جیاوازه‌کان و شه‌وه‌ جیاوازه‌کانی که‌چکردن له‌به‌رچاو بگرێت. ئه‌ه‌مانیا
 ئه‌وه‌ ده‌رفه‌ته‌ی له‌ ده‌ست داوه‌ که‌ له‌ گه‌ی یاسایی که‌ گونجاوی که‌چ و
 که‌چه‌ران‌وه‌ سیاسه‌ت‌کی گونجاوی هه‌بێت، که‌ توانای له‌به‌ر چاوه‌گرته‌ی
 به‌رژ‌وه‌ندی وه‌لات‌کی که‌چ و به‌رژ‌وه‌ندی وه‌لاتی دایک له‌ هه‌مانکاتدا
 هه‌بێت. به‌به‌چوونی من که‌چکردن که‌ ته‌نیا به‌رژ‌وه‌ندی‌کانی ئه‌وه‌
 وه‌لات‌ی که‌ که‌چه‌ری وه‌رده‌گره‌ت له‌به‌رچاو ده‌گره‌ت (و ئه‌وه‌
 به‌رژ‌وه‌ندی نه‌دیان‌ش به‌ گومان به‌رده‌ستن، به‌تاییده‌تی له‌به‌ر ئه‌شنایی
 گه‌شه‌ی دیمه‌گرافی و له‌ده‌ستدانی چه‌ندین که‌ره‌کاری شیاو) ته‌نیا ئه‌گه‌ر
 وه‌لاتی دایک له‌لایه‌کی ته‌ر‌وه‌ گرنه‌گه‌ هاوکاری و هاوکاری وه‌لاتی
 دراوسه‌ بکه‌ت له‌حاله‌ته‌ی شه‌وه‌ و شه‌وه‌ی ناوه‌ له‌ناوچه‌ ناکه‌که‌کاندا، به‌
 ئه‌وه‌ی ئه‌وه‌ وه‌لات‌نه‌ بتوانن که‌چه‌ران وه‌ربگرن و ژیا نه‌کی شه‌که‌م‌ندان
 به‌ ماوه‌ی که‌ کاتیان به‌ دابین بکه‌ن، واته‌ هیچ که‌چه‌کی کاتی و که‌چ
 له‌لایه‌کی ته‌ر‌وه‌ ده‌بێت سه‌ر‌تا ئازاره‌کانی په‌نا به‌رته‌ی و که‌چکردن
 که‌مبکه‌ته‌وه‌ به‌دابینه‌کردنی یارمه‌تی له‌سه‌ر شه‌وه‌ و له‌گه‌ی که‌که‌وته‌ی
 بازه‌رگانی دادپه‌روهرانه‌ به‌ نموونه‌ له‌گه‌ی وه‌لاتی ئه‌فریقی په‌شتگیری
 و هاندانی په‌که‌ته‌ ئابوورییه‌ ناوه‌یه‌کانی ته‌دا بکه‌ت. له‌ که‌رتی
 که‌شوکه‌دا له‌به‌ر ده‌که‌چکردنی نه‌وده‌وه‌ته‌ی به‌گه‌شتی مانای زیاده‌کردنی
 ئازاره‌ له‌وه‌لاتدا نه‌که‌ که‌مکه‌ردنه‌وه‌ی.

وه‌ک وه‌زیری ده‌وه‌ته‌ به‌ شنبه‌ری له‌ یه‌که‌م وه‌زاره‌ته‌ی شه‌ده‌ردا، ته‌
 به‌ تاییده‌تی ئه‌زموونه‌کی زه‌رت له‌ دنیای سیاسه‌ته‌وه‌ به‌ده‌سته‌ هه‌ناوه‌.
 ئه‌توانین سەرکۆت‌وه‌ین؟

زه‌ر هیواددارم ئه‌ه‌مانیا له‌ چواره‌ مانگی ئه‌بردووی 2015 و دوو مانگی
 یه‌که‌می سا‌ی 2016 دا مامه‌نه‌یه‌کی باش له‌گه‌ی شه‌په‌له‌ گه‌وره‌کانی که‌چ
 بکات. ئه‌م جه‌ره‌ شه‌په‌له‌ گه‌وره‌یه‌ی که‌چ و په‌نا به‌ردن له‌ وه‌لاتی
 ده‌وه‌مه‌ندی که‌ماری فیده‌ای ئه‌ه‌مانیا زه‌ر گه‌وره‌تر ده‌بێت له‌ توانای
 به‌ هه‌مه‌ژین و خه‌ه‌گری. نابێت هه‌سته‌که‌ له‌ ناو خه‌ه‌که‌دا دروست بکه‌ین
 که‌ سیاسه‌ت به‌ده‌سه‌لات و سه‌ره‌له‌شه‌واوه‌ و به‌ هیچ شه‌وه‌یه‌ک ناتوانه‌ت
 شه‌په‌له‌کانی که‌چ و که‌چه‌ران یان سنووره‌کانی وه‌لات که‌نتره‌ بکات.
 ئه‌م ته‌ه‌وانینه‌ی ته‌حه‌دای ناسروشتی هه‌زی له‌خوه‌ین بوو به‌ په‌شه‌که‌وته‌ن و
 به‌هه‌زبوونی بزاڤه‌ جه‌ماوه‌رییه‌ ئه‌سته‌وه‌کان نه‌که‌ ته‌نیا له‌ ئه‌ه‌مانیا
 به‌هه‌کو له‌ سه‌رتاسه‌ری ئه‌وروپادا. وه‌ه‌می من ئه‌وه‌یه‌ که‌ ئه‌گه‌ر به‌
 کورته‌ی، به‌هه‌کو له‌ وه‌به‌وه‌بوونه‌وه‌دا سەرکۆت‌وه‌توو بین، چونکه‌ زه‌ر که‌سه‌
 له‌ ئه‌ه‌مانیا بوون و هه‌شته‌ ئاماده‌ن یارمه‌تی به‌ده‌ن حکومه‌ت و ده‌زگا

حکومییەکان بە تەنیا نەیان توانی مامەتیی لێکێکێ ئێ و کەشانە دا بکەن
بەلام پەيامی دووێم دەت ئێ و بەت: سنوورێ کراوەکان و پەيامی ئەست
نین بە ئازار و هەژاری، و پەلامەکانی تر هەي، ئەگای باشتەر و
کاریگەرتر هەي بە ئێ و ی جیهانمان دادپەرۆرانە تر بکات.

https://www.deutschland.de/ar/topic/syast/alflsft-walhjrt?fbclid=IwAR2LGSAbpXXhp_NoZXcWRmEBZDU4wnZ7i3liWwBAekhYhPTFPB5o74DdM
Bg

14.11.2016

دوا ما نیفەستی من.. شەرزاد حەسەن

▪ سەوا و دێستانی ئازیزم.. ئێم کاتێ تان باش.. بە بە زەدەیی
لە سەرۆختی 'راپەڕین' و تا هەنووکە، رەژانە و هەفتانە و
مانگانە، تاوێ کو ئێستاکە کە دێکا پتر لە (٣٠ / سی) ساڵی
رەبەق؛ جەرەها کەس پەلاماریان داوم، لەسەر ئاستی تەمار و
زارەکی و رەبوارێ و فیزیکی و رەحی و رەوانی، بە ناوی
راستەقینەیی خەیانە و بووبەت یان خوازاو و نادیارە و، کە
هەندێکیان بانگخواز و ئێندامی کارا و سەرانی حیزب
ئێسلامییەکان، هاوکات هەیانە کە بەلایەن و سەر بە هیچ گروپ
و حیزبەکی سیاسی نین، کە بەردەوام لە رەگەیی کەناکانی
ماس-میدیا و تەلەوی کەمەلایەتی و بگرێ لە رەگەیی 'مەبایل' و
جەنەوی سووکی زەر و هەتەتە شەیی بەردەوامم بە دەنەرن کە گوايە
من دژی ئێم ئایینە پیرزەیی 'ئێسلام'م، هەست و نەستی
موسڵمانان بریندار دەکەم کە ناکرێت ئیمانیا و تەنکە
بەت. لە کاتێکدا ئێوان کە خودایەکی مەزن و پەغەمبەرەکی
خاتەم و قورئانەکی پارێزراویان هەي (") لەوحی مەحفوز(دا
و ئایین و ئیمانەکی و تەکمەیان هەبێت کە لە ملیارەکی و نیو
تەپەییان کردوو. ئاخێ چەن بە چەند گومان و پرسیارەکی من
شەلوو دەبن و دەمارگیرانە بەرپەرچی من دەدەن و، نەک بە

ديالځگ، بېلگه ښه جنډه سووک و بې زمانه ک ځه هی گفتوگه
نیه؟!

نېوان هغه ځه لې ځه یان پېرسن ک ځه نېگه ر خودی "خودا" ځه ی منی دروست
کردېت و ئاوېز و دې ماغېکې پېښه څشوم و رېگای داوم بیر بکېم و و
قسان بکېم و تا هې نووکې خودی "زاتی ئیلاهی" بېزی نېهاتووې دېم
دابخات و کښولام بکات یان بمکوژت و مېحفم بکات، ک ځه نېم رستې و
دېستې واژانې، لې پاې تېغارک لې جوېن و هېښې ک ځه هی سېر زاری
ناحېزېکانې منې ک ځه من بې دېستیان دېزانم، بېگښې نېوېې ک ځه من
تاوېکو نېستاکې بې یېک وشې کاردانېوېم نېبووې!

هېښېتې نېوېېکېش پېدا بوون ک ځه بې هېزاره هاید و زمانې عېرېبی
نازان و هېر بې سیلې رېحم موسېمانن ک ځه هونېر نیې، چونکې گېر
لې هېریمی "تېت/تېت" لې دایک بوونایې، دېبوون بې {بوودیست}
و "گواتما بوودا" بې پېامېرې ځه یان دېزانی و "دالای لاما" ش بې
رېهېرې دینې و رېحانی، ژمارېکې بېشومار ناشزانن ناوېرېکې نېو
نایینې پېرېزې نېوان لې چې دېدوېت و سوودی چیه بې نېوان و
مرېقایېتی و من؟ هېموو تېگېښتېکې نېوان لېسېر زاری نېو
مېزه بېزېدې و ئاخوند و زاتانېوې سېرچاوې دېگرېت ک ځه لېسېر
مینېرېکانېوې بې فېرمې و نافېرمې ځه یان بې وتې بېژ و پارېزېر و
زمانحای 'خودا' دېزانن بې نېوېې بتوانن بېښې پای دیالځگ و لېژیک
و گفتوگېکې زانستیانې و څارستانې. هېښېتې من بې درېژایې ژیانم
وېلېمې جنډوېکان و تېکفیر و تېخوین و هېښېشې و گوښېشې هیچ
مېردمگېلېکم نېداوېتېوې، چونکې هیچ جوانې و رېزېکې تېدا نابینم
بې دیالځگېکې کړاوې!

نېمن بېوام بې وتې دروستېکې "کارل مارکس: ۱۸۱۸-۱۸۸۳" ی فېلېسووف
هېیې ک ځه ناوېرېکېکې شیدېکېم و ک ځه دېت، " پېشمېرجې هېموو
رېخنېکې سېبارت بې هېر ئایدیا و بېهایېک و کایې و چالاکیېکې
مرېیانې بېت، ناچېتې خانې رېخنېگرتنېوې، نېگېر لې رېخنېکردنې
نایینېوې دېست پېښېکات.

ک ځه دیارې لای منیش نېم پېشمېرجې "مارکس" زېدې پېسندې چونکې خودی
نایین وېک کایې تېفکرین زادې تېئویل و تېفسیرکې ک ځه بې تېنها
"خودا" و "پېغمېرېکان" کایې یان تېدا نېکردووې، بېلگه لې ماوې
هېزاره ها ساې ژمارېکې بې شومار لې پیاوان و نېرگېل سېرگېرمې
راځې و توښېنېوې و شیکارې بوون و شېنوکېویان تېدا کردووې، بېو
نیاز و مېرامې ک ځه بې رېحکې داخراو و دېگماتیک و ئایدیېلېژستانې

روانین و خواستی خـیان هـبوو، نـک تـا امانـکی مرـقـپـرو ران، کـ زـرینـیان نـرینـ بوون، نـک مـینـ کـ بـ روانینی من کرـکی کارساتـکی گـورـی و جـگـی گومانـ کـ تیایدا سـر لـبـری مـژوو هی پیاوـکانـ نـک هی ژنان، بـ تایبـتی لـ ناوئاخنی کایـی ئاین و سیاست و سـرمایـگوزاری و بزندا!

هـبـتـ میراتـکی فیکری و فـلسـفی هـبوو کـ لـ لـژیک و ئاوـزداری و عـقـزـدیی سـرشار بوو، بـام ئوـی کـ هـنووکـ زان و هـم دـچـو سـر میراتی فیکری "ئبن تـیمی: ۱۲۶۳-۱۳۲۸" و "ئبن ئلقـیم: ۱۲۹۲-۱۳۵۰" کـ بـ واتا پـچـوانـکی دـبین کـ کـمـیک بزافی وکـ "قاعید" و "بوکوـرام" و "داعش" و "تالیبان"ی خوـقاند کـ خاوـنی سـدـها سـرچاوـی خوـناوین، کـ ئوـیان بـ من شاـگی گومان و پرسـیاری منـ بـ درـژایی نیو سـد، کـواتـ ئمـ لـ هـنووکـدا لـ سـدی بیست و یـکـدا ناژین، بـکو لـ سـدی سیازدی میلادیدا دـژین کـ فیکری 'ئبن تـیمی' و 'ئبن ئلقـیم' و شاگردـکانی بوون بـ اـبـر؛ نموونـی سـرانی ترسناکترین رـبازی "وـهابیزم" کـ پـیـوکـرانی ئو دوو زاتـی سـروـن کـ بوون بـ مایـی فـزایـکی تاریکستان ئاسا لـ نو دونیای عـرـبی و ئیسلامیدا کـ تا هـنووکـش بـردـوام کـ بـ تـاقدانی عـقـ کـ تایی ها توو!

پارادـکس و تـوس و بـزم سـیرکـ لـوـدایـ کـ من بـ رـوای دـبینم کـ ملیارک و نیو موسـمان هـن لـسـر زـمین، بـام ئو ملیـنـهایـ و ئو هـزارـهایـ لـ خـکانی خـمان و کورد-زبان بـرگـی ئو ناگرن کـ بـ قـولی خـیان منی کافر و زندیق و و مورتـد و خوانـناس پرسـیار و گومانم هـبـت، یان پـیان ئـستـم کـ رـخنـگری کـی ئـم میراتـی باب و باپیران بم کـ بـکی زـری ئو میراتـ جـگـی گومان و پرسـیاری منن، بـ واتا شایستـی هـوـشاندنـو و نـمان و سـینـو، نـک بـ پیرـزکردن.

روانین و لـکـدانـوی منیش زادی ئاوـز و عـقـ و تـفکرین و تـا امانـکی منـ بـ دین و دونیای لای خـمان کـ بایی ئو وندـش هـش و گـشم هـی کـ 'هـقیقـت' لای من نیی و هـرگیز بـ تـنها بـ خـمی قـرغ ناکـم، چونکـ من بـوام بـ "یقین" و "تـلقین" و "نـقل" و تاکـوی هـقیقـتـپرستی رـها نیی کـ دـگاتـ دـگما و وشکـ باو و ئیمانی کوـران، کـ سـهـهـبـندانـی عـقیدـی لـ دـخوـقـت کـ ئیمانـکی تاریکـرستان بـ دواي خـیدا دـهـندـت، کـ بـ ناوی پیرـزکردنـو "عـقـ" و تیفکرین و رـخنـکاری دـکوژن!

خه ئهگه ر وابهت منى فرمسهن دهمه دزهخ و "و- بئسهلمسير"، لهتهكى "شهيتان"ى هاوكوفم پهكهوه به ستوونهكى ئاگرينهوه له ناو راستى جهه ننه مدها ده بسترينهوه و به ههتاها تايه ده سووتهين كه من ده مهكه خهم به ئاماده كردوه و گهفتهكم نييه، چونكه به ماوهى ساانهكهى زهر سهرمام بووه تا رادهى ئوهى كه ئهسقانهكانم بوون به شهخته بهند و زوقمى ناو چلهه زستان، سهرمام بووه له پاى بهركه وتنم به وههزارهها مهردمهگه لهه كه زهده سارد بوون به ئه ندهاز بهكه كه ده بووه به چلهه هاوين پاته/ساقه له بهر بهكه م، ساردتر له ناو ده مى مردوهكان و به فرهكانى سهر شاخهكانى 'هيمالايا'، هاوكا تيش پيره زبايى له وه ملياره هايش دهكه م كه ده چنده فيردهوس و بهههشت و جهه ناتهى عهدهن-ى په له عهيش و نهش و حهري و غيلمان و شهرا بهن تههور و چى و چى كه من هه رگيز به خه مى ناخوام، كه دياره پهلم شهرمه له زهر عه رشه "خودا" به وهوت و قووته سهرگه رمه سهرمه قولات و گه وگه وزانه بم له بهر ده م و چاوى 'په زدهان' كه ئيماندارهكانى ديكه خه ونى پهوه ده بينن!

جاره ئهوان مه رجه بزانهن كه ئه من 'حهكه ته ئيلاهى' جهه به جه دهكه م كه ئهگه ر ئه من 'ئههلى دهزهخ' بم، چونكه زه رينه تان ده زانهن كه مه رجه ده زه خى په زدهان په په به به ته وه وهكه به هه شه ته كهى كه خزمان و خه كه كهى زهر خه يان به ساز و ئاماده كردوه، به پاى پيلان بهن به خاوهنى كه شك و ته لارى خه يان له ناو به هه شه ته به ره به رينه كه ده كه رازا وه ته وه به يان .. پيره زيان بهت؛ به به من!

ئا به ته كه تان هه به كه ده به ته: " يَهْـوَمَـ نَقُولُ لَجَهْـنَدِّمَـ هَلْـ اَمْتَلَا تِ وَ تَقُولُ هَلْ مِّنْ مَّـزِيْدٍ؟ "

مه رجه ئه وه به هه شه تيان به بزانهن كه خودى 'خودا' خه به به رامبه ر به "شهيتان" كه هه گه گه ايه وه و ئاماده نه بووه كرنوش به "ئاده م" بهات سهزاكهى كوشتن نه بووه، به كه كه به هه شه ته ده ريكرد و به به رى كرد له فريشته بوون و هه به به ده به سهر ئه م ئه سته ره زهده ره نكه نه كه سه ره زه ميهنى ئه مه به وه خه ريكه به نياده مهكان گه هاوى دهكه نه، به گره په زدهان 'ئيبليس'ى سه ره به سهت و ئازادهى كرد له وهى كه له فريودان و گونا هكردنى به رامبه ر به مه ره به به رده وهام بهت كه به ديدى من ئه فسانه بهكهى ره مه داره په ره له وهى واقع بووه بهت!

ديسان وه گه ر ئا وه له 'نه خه ره' و هه گه گه ان وهى 'ئاده م' و 'حه وه' به ده ين وه به به رامبه ر به 'خودا' كه ره نه مايه كردن و به گره هه شه ته به له كردوهن كه له وه سه وه يان گه گه گه نه م يان له وه ميوه به حه رامكهرا وهى ده ره خه ناسراو به 'ده ره خه مه عه ريفه' نه زيك نه بهن وه و نه به خه نه، به به م

خواردیان و سزاګڼیان ته ګردن و وږنایان بوو له بله شت و
فږنایان به سړ زوی و بهس، نهک کوشتن!

نن من وک کادیرکی پړوړدکار به ماوی س سږد و نیو و سیری
دکڼم ک ماقوو نیی من پیرزبایی له ملی نهها دکڼم ک دچن
بله شت و به رڼوای دبینم و هس و نستم بریندار نابت، بهام
ن و ملی نههای یک کافر و ز ندیق ترحمول ناکن ک منم. هر به
راست ت بهیت من ن و ندر ترسناک و ثاوقات و بهرباد بم ک بتوانم
ثایینی ئیسلام ه بوشنم و ک پتر له چوارد سږد ی گوریش
داد کوت ت ک له رګی 'فتوحات و غزوات' و هاتوون و و تانیا
داگیرو تان کردو، ک به ناوی "جهاد" و کراو و دکر ت،
واتا چله زیتوونیا پندبوو و کتری ئاشتی وانی نه بوون، بهکو
شمشیر کانیان خو نی لکتاو. . نهک شیر و ه نگوین.

منهک ک کادرکی پړوړدردم و بهوام وای ک وانی ی کڼم و نرکی
پړوړدکاری تازګر ن و ی ک له 'کیندر گارتن' و 'باخچی
ساوایان و' دس پیکین بهوی ک کچان و کوانی خمان وک
ن و یکی نو و اچ نیو فری ن و بکین ک نهمی کوردګل به
هزارها سا داگیرکراوین له لاین چندها نه توی جیاواز و،
بگر له سړ ئاستی دنیادا به خاک و خک و بووین به موست عم
وک له نیالکی نون ت و ی و جیهانگیری و گل بال، چ به ناوی
'خودا' و بوو بت یان گم می چ پپی سیاسی نه د و و تی، نهم له
ناو کانی خمان و به ناو رک و سړ پپی ری حمان داگیر کراوین،
پرسه ی داگیرکاری و ئاکام و درئ نجام زر خراپ و کوشند کانی
وانی ی کڼم می پړوړدرد ناس و فیل سووفی به رازیلی "پاول فری:
۱۹۲۱-۱۹۹۷" ی مام ستام ک فری کردووم، به تایب تی له رګی
کتب دانسق ک ی به ناوی "پداګی ست مدید" ک تیادا به قوو ی
ثماژ به و ددات ک ست مدید و ست مکار به همیش جګ ک
دکڼ، چونک رحی داگیرکاری له لای هردووکیان پت و و بند به
ن کراو تا ه نووک، به تایب تی له "شه لات ی ناو راست"!

ک ی مژووی ئیسلام ک ع ربی بیابان نشین بوون به خاوی نی له
بژو ندی شق نیزمی دینی و هم فاشیزمی میلیتاری و عسکر تاری
پان-عربیزم ک تایی هاتوو ک هزار و چوار سږد سا پتر به و
رح بارباریست و وحشی تګ رای کوردګل و نه ت و کانی دیک
دچ وس نند و، ن و ی به من سیر و س م ر ی و هم هدمګرتیم
دکات ن و ی ک ماقوو نیی داگیرک ر و چ وس ندری خمان به ناوی
ئاسمان و بپرستین و پرسیار و گومان کمان نه بت به ماوی چوارد

سەد؟!

واتا پەشمەرجی پەروەردە و فەکرکردن ھەر لایەنەکانی یەکەم وەک تا دوا وایە و بە درێژایی ژیا نمان خوێندن و ھەڵسەنگێن و پشکنین سەبارەت بەوێکی کە ئێمە لێ کەنگەو داگیر کراوین لێ سەر ئاستی رەحی و رەوانی و فیزیکی کە بە داگیرکردنی "مەشک" و مەژوومان کە تایی ھاتوو؟ بەچی و لێسەر چی و چەن بووین بە کەیلە و کەرچی و کەرگرتە سەر خاکی خەمان؟ بەچی دوژمنانی داگیرکەر بوون بە خانەخوێ و سەرداری ئێمە؟ بە چ زمانێک و ئامرازێک و بیانوویەک و ئامانجێک وایانکرد داگیرکەرانی خەمان بپەرستین و ھیچ گومان و پرسیارکمان نەبەت؟ بە راست ئێمە ی کوردەیل رەمان ھەبوو لێ میانە پەرسەیی بە کەیلەبوونی خەمان؟ یاخود سوپەر پاوەر و زلەزەکانی دونیا نەخشەی ژیا نە ئێمەیان لێ باری رامیاری و ئابووری و کەمەلایەتی و مەزھەبزدەیی و فەرھەنگییەو داڵشت و سەیان پەوێنا کە ئێمە بێن بێ سواکەر و دەرزەکرانی سەرزەمین بە تەزە سەربەستی؟ یان ھەتیوکانی ژەر دوازی دێاو و ھەلاھەلای رێژە بارباریست و وەحشیەتگەری وەلاتانی دراوسێ کە ھەر ھەموویان خەیان بە جەنگاوەرانی ئاسمان و خودا و ئایینەکە ی دزانن کە وا نییە؟

"کارل مارکس" بەوایە وایە کە "ستەمی رەزەھەلاتیی" ستەمەکە کە وێنەیی نییە لێ توندوتیژی و وەحشیەتگەری لێ سەر ئاستی رامیاری و کەمەلایەتی کە تا ھەنووکەش ئێو روانینە "مارکس" بەردەوام و بەرجەستەیی و من لێ رەحی داگیرکاری و بارباریستی ئێو چوار وەلاتانە دا دێبینم و کە بە ئاگر و ئاسن ئێمە لێدەخوێن: تورکیا، ئێران، عێراق و سوریا کە بەوێو دێ نازن کە خەیان بە دێوێتی تێلەژی و ئایین پەروەر و موسلمان لێ قەتەم دێدەن کە خراپترین چوار وەلاتانی دونیا لێ سەر ھەموو ئاستەکاندا، ھەڵبەت لێ پائێو چوارێ سەر و مەرجە ئامار بە حوکمەانی دکتاتەرانی ئێفغانستان و پاکستان و سودان و سعودییە عەرەبی بێدەین کە دێزەخەکیان بە خەڵکانی خەیان ئاگر داو!

ئێمە گومان و دێراوکە و پرسیارانە سەر و بە ھەر خانەوادە و مەبەت و تیر و ھەز و خەڵ و مەزھەبدار و نەتەوێک پەویستە و پەشمەرجی زیندوویدەتی ھەر خەڵک و نەتەوێک کە ئێمە ی کوردگەل، لێ سەر ئاستی کوردستانی گەورە، لێ بواری پەروەردە دا تا ھەنووکە ئێو پرسیارمان لێ خەمان نەکردوو، دیار کە خاوەنی قەوارێ خەمان نەبین و دێوێتداری سەنترال جەمان بکەن، مەحاکە لێم دێخ

تراژیک و دراما تیک د رېچین!

تایا بچی نه تېو یې کی چل ملی نی ب در ژای م ژووی ر حی ب رگری و چ وسانندن و ی ئم و شکستی درامی و تراژیکي ش ش کا نمان و ه واسین و کوشتن و زیندانیکردنی راب ر کا نمان تاو کو ه نووک پلان و نه خش ی کی سیاسی و ستراتیژی و ل بی ی کی ی کگرتوومان نیی؟ ب ئم ی پ راو زخراوی ناو م ژوو ک ل سا ی (۲۰۲۳) دا د ک وین و ناو باز نه و س ر یادی پ یمان نام ی "ل زان" ک ل ب ر واری (۲۴/۷/۱۹۲۳) دا بووین ب قوربانی و و ک ب رخ ک ی "ئبراهیم" س ر ب این و خوراین، گوا ی د و ت س ر ک و توو کانی دوا ی ی ک مین چ نگی جیهانگیری ب چاکیان زانیو، ب جگ ل کوردگ ل، ز رین ی نه ت و کانی دیک ی "شه ماتی ناو راست" شایستی ق وار ی کی سیاسی خ یان بن، ب جگ ل ئم ک و ک (عیسا ی م سیح) ب خ ک و خاک و ل خاچ دراین و "خودا" ش س یری ه مووانی د کرد و نه ید کرد.

"ر ج ب تب یب ئرد غان" یش ک خ ی ب ج نگا و ری ئاسمان و ئیسلام و خ ب خوداناس د زان ت مرخی ل و خ شکردوو ک دیسان و ب ناوی "فتوحات و غ ز و ات" و ک چلن ب ش کی ل کوردستانی "ر ژناوا" و "باشوور"ی داگیر کرد، ب موبار ک ی خودا و دنیا، ل خ و نی ئ و دای ک ئیمپرات ریی تی عوسمانلی د رین و ل د ستچووی زیندوو بکات و، ئ و ر ژگار ی ک ب ب رچاوی ه موو دونیای دوون و خ و توو و هاواری کرد ئم ب ر و "ع فرین" د چین، ه ر و ک چلن باوک و باپیرانمان د چوون "فتوحات و غ ز و ات"، ب و اتا وان ی ی ک می ئ و ان داگیرکردنی خ ک و خاکی دیک بوون ک کورد گ ل تیایدا ز رینن بوون، ل د ر ز مان و تا ه نووک!

ب م ئ و یان چ ئایین ک ک چوار و ماتی خ ب موسلمان-زان ب موبار ک-بای و موبار ک کردنی زله ز کانی دویاو ب ه تاه تای ل خاچمان بدن؟

بیرم ندی ئانگل- ئایرش "ج ناتان سویفت: ۱۶۶۷-۱۷۴۵" د ت: "ئم ب ی ئ و ند ز ر ئایینمان ه ی ک ب ه میش کین و رقمان ل ی کتری ب ت و، ب م ه رگیز بای ئ و ند دین/ ئایینمان نه بوو ک ی کتریمان خ ش بو ت!"

ئ و روانین ی 'ج ناتان سویفت' م ژوو ی کی د رینی ه ی و د ن و 'شه ماتی ناو راست' و دونیای ئم دا تا ه نووک ل بر و دای و خو نباران ک ش ز ریای خو نی ب رپا کردوو و ه ر ه موومان م ل ی ت دا د ک ی ن!

“نبرد غان” که به هزارها له موسمانانی کوردگال هان که نیم
چنگ خوناویید به نمودنای باهای خانی دزانن، به نواوی تماشای
بکن که نیم خاوان چ دیرکک و چار نووسکین که تا هانووک
بسر خاچک وین و خوناومان لددچت، گویا چاوانی دونیای
دوون و به موالین له و خاچ داما نگران که نوان له تخت و داری
خمان نه و خاچیان به نیم دروستکردوو!

پرسیاری من نه ویم که نه گزر خدا دادگایی کی باهای خای هیم له
ناسمان که له قیامت و ساروختی ‘حشر و نشر’ دادگایی
هموومان دکات، م به پهای خای و بزن به پهای خای به قنارو
هددواسر، که دایکم و ننکم به هوری و دناییم و وایان
دگوت، دی.. کوات نیم سدها دادگا و دادوری گشتییم چیم که
به ملی نهها به ناوی ناسمانو له سار زمین دایانمزراندوو؟ نه و
هزارها و ملی نههای چلان و کالتی عام و خاسیان له خدا
ورگرتوو؟ کنگی و له کولند و به چ هق و مافک؟ نه و نوان
دیکن رک هوشاندن وای دادگای باهای “یزدان”ی خیان له
ناسمان!

نمن له کتایی نیم مانیفست دا وک همووان، چ به هشتی و چ
دزخی، منی فرمسان حزم زیندوو بملو و دادگایی بکریم و به
دزخ شاد بیم، نک به هشت، بام نه گزر له دادگاکای ‘باری
تعالا’ ماف و هقی نه ویم هبت له تک خدا و دادورکانی چند
راز نیازک بدرکنم، نه وسا چند راستییم کی گتاک تا و کوشند
هان که ئیماندارکان حزر ناکن له منی بیستن، که ماحا دی هیچ
خوداناسک خشکات، چونک پ به گومان و پرسیار و سکاای
جربگب، خ گزر خوداش گوی له نگرتم و وک باوکم رازدییم کی
سراوند بناگویم و دمی منی داخست و به دزخی شاد کردم، نه وسا
دزانم زر ناسان له گگ دزخدا هتیکم و ناشنا بم به ناگر و
سووتان، چونک من سر به خانواد و گتاک و شار و واتک و
نت ویم کم که له ناو جه نه مدا ژیان و زیندگیان گوزراند، که
وام زند دکم شوریم که دوا بینینی هزارها دزخی
سرزمین؛ دیسانو و سر له نو بچینو دزخ، گزر وا بوو، من
دم بم به سرقافلچی کاروانی کوردگال یان پاسوان و پاشکی
کاروانسرای روو له دزخ، که شکم ندان و سربندان روو و
دزخی هایساو به برگی بسم و ناگر و رددکین و نالرزین و
ناترسین، چونک نه به هشت به و شویم کی و سفکراو جگای
خشحای من و نه دزخیش جگای نیگران و ترس تاندنی من!

نووسینی ئۆتۆماتیک یان شیعی ئۆتۆماتیک؟.. سەدیق سەعید وا ندزی

سەرنجێك له باره‌ی كۆتایی نووسینی ئۆتۆماتیک له شیعی نوێ کوردیدا

1

به درێژایی مۆزوی شیعر وهك ژانرێك له ئه‌ده‌بی کوردیدا، هه‌میشه هه‌لگری ناوه‌ێك و گوتارێك بووه، كه له شۆه‌ی په‌یامێکی سیاسی یاخود كۆمه‌ڵایه‌تی، گوزارشتی لێکراوه. ئه‌زمووی شیعی ئۆممه له قۆناغی کلاسیکه‌وه تاكو شیعی ئازاد كه له (گۆران) ی شاعیره‌وه ده‌ست پێ ده‌کات و ئیدی كۆشوو سه‌روا له شیعردا نام‌نێت و فۆمێکی ئازاد وهرده‌گرێت، هه‌لگری ئه‌و گوتاره‌ بووه. شاعیرانی ئۆممه گه‌رچی ده‌رچووی هیچ نه‌وه‌ندێکی ئه‌کادیمی و مه‌عریفی نه‌بووینه، بگه‌ ده‌رچووی ته‌کیه و خانه‌قا و مزگه‌وته‌کان بووینه، به‌پام به‌رده‌وام دیدێکی هه‌خه‌یی و په‌یام‌کییان پێ بووه به ئامانجی یه‌رمکردنی کۆمه‌ڵه‌گه. بێیه‌ پێگه‌ی شیعر له ئه‌ده‌بی کوردیدا، پێگه‌یه‌کی دیاره و ته‌نانه‌ت مۆزوی فه‌رهه‌نگی کوردی، له شیعه‌وه ده‌ست پێ ده‌کا و به درێژایی مۆزوو تاكو ئێستا، شیعر وهك ژانرێکی سه‌ربه‌خۆ، له ئه‌ده‌بی کوردیدا بێنراوه و ده‌ناسرێته‌وه و شوناسی ناسینه‌وه‌ی په‌یوه‌سته به شیعر خێه‌وه. واتا شیعر، له چوارچۆیه‌ی شوناسی شیعر دایه و ئه‌وه‌ی هه‌یه ته‌نها شیعره، نه‌ك ژانرێکی تر بکڕێته ئاماره‌یه‌ك بێ ناسینه‌وه‌ی شیعر و گوتاری شیعی، له مۆزوی ئه‌ده‌بی کوردیدا.

2

لێره‌دا وهك خۆه‌نهرێك، ئێستێك له ئاست كۆتایی (نووسینی ئۆتۆماتیک له شیعی نوێ کوردیدا ده‌که‌ین) و مه‌به‌ستمانه وونی بکه‌ینه‌وه كه ئایا له شیعردا شتێك هه‌یه به ناوی نووسینی ئۆتۆماتیک؟ یاخود تا

چه ند ئه و نموونه و شـ فـانهـی نووسهـری کـتـبهـکه، وهـک نموونهـی شیعـری
 ئـتـمـاتیکـی هـناوـیه تـیهـوه، یهـکاـنگـیره لهـگهـ ناوـنـیـشـانی کـتـبهـکه و
 ئاماژهـکانـی ئهـو با بهـته. ئهـم کـتـبهـکه، لهـ بنهـهـتـدا نامـهـیهـکی
 ئهـکا دیمـیه و وهـک بهـشـک لهـ پـویستـیهـکانـی وهـرگـرتـنی پـلهـی ماستهـرله
 ئهـدهـبی کوردیدا نووسراوه. کـتـبهـکه لهـ چهـند باسـکی سهـربهـخـ
 پـکهاتوه، وهـلـ ئهـوهـی ئـمـه مه بهـستـمانه وهـک خوـنـهـرکـ ئهـوهـیه، که
 ئایا نووسینی ئـتـمـاتیکـی ههـیه لهـ شیعـر؟ بهـ تـایبهـتـیش که نووسهـری
 کـتـبهـکه په یوهـسته بهـو باسه، ئهـو شـوازه له نووسین ده بهـستـته وه به
 بـازی سوریا لیزم. سهـرهـتا، له ناوـنـیـشـانی کـتـبهـکه وه دهـست پـ
 ده که یـن. ناوـنـیـشـانی کـتـبهـکه (نووسینی ئـتـمـاتیکـی له شیعـری نوـی
 کوردی) یه، که مه بهـستی نووسهـر، شـواهی نووسینی ئـتـمـاتیکـیه له
 شیعـردا. لـرهـدا ئهـو پرسـیارهـمان لا دروست دهـبـت، که ئاخـ شـتـک ههـیه
 به ناوی نووسین له نـو شیعـردا؟ مه گهـر شیعـر بـخـای وهـک ژانـرکی
 سهـربهـخـ، نووسین نییه و وهـک تـکـستـکی نووسراو ههـلـگـی ئاماژهـکانـی
 نووسین نییه؟ بهـ دهـربـیـنـکی تر، ئایا شوناسی دهـقی شیعـری، وهـک
 شوناسی دهـقـکی نووسین، که پـکهاتهـیه که له بـزمان و بونیادی
 زمانهـوانی و ئاماژه و واتا و دهـلالهـتی شیعـری، نووسین نییه؟ که
 واتا بهـ بـواـی من، ناوانی نووسینی ئـتـمـاتیکـی له شیعـردا ههـیه،
 چونکه ئهـوهـی له نـو شیعـردا ههـیه، بهـشـک لهـو بـووبهـر و تـپـگرافیا
 شیعـریهـی، که فـم و ناوهـکی دهـقـکی نووسین به ناوی شیعـره وه پـکـ
 دـنـت. ئهـوهـی له شیعـردا ههـیه، نووسینه، نهـک ئهـوهـی نووسینـک له
 نـو شیعـردا ههـبـت، که جیاوازه له دهـقی شیعـری. ئهـمه له لایهـک،
 له لایهـکی تره وه، ههـموو ئهـو نموونهـی وهـک دهـقی ئـتـمـاتیکـی
 هـنـراونه ته وه، له بنهـهـتـدا شیعـرن، نهـک نووسین. چونکه شیعـر، به
 تـایبهـتـیش شیعـری نوـ، بـواـهـت و تـپـگرافیا و ئاماژهـیه کی سهـربهـخـای
 ههـیه، که هـیچ په یوهـندی بهـو شـوازه وه نییه، که تـکـستـک وهـک
 نووسین، بـ نموونه (وتار یان چـیـک) جیا ده کاته وه له شیعـر.
 لـره وهـش ناوانی کـتـبهـکه، یه که م گـیرو گازه که خوـنـهـر بـووبهـووی
 دهـبـته وه. بـیه ده بووایه ناوـنـیـشـانی کـتـبهـکه (شیعـری ئـتـمـاتیکـی
 بووایه، نهـک نووسینی ئـتـمـاتیکـی له نـو شیعـردا) بهـو مانایهـی
 شیعـر، دوا جار شیعـره و له جیا کردنه وه له گهـ ده قه کانـی دیکه، وهـک
 شیعـر ده خوـنـهـر ته وه و ده ناسـرت، نهـک نووسین. ئهـگهـر چی شیعـریش
 دوا جار بهـشـکه له تـکـستـکی نووسراو، بهـام بـگومان ده قی شیعـری،
 ئاماژه و بنهـما و خاسیه تی هونهـریانـی خـای ههـیه، که جیای
 ده کاته وه له نووسینی ژانـره کانـی تر. بهـو مانایهـی خوـنـهـر که له
 بهـردهـم ده قـکی شیعـری دایه و ده یخوـنـه ته وه، له بنهـهـتـدا شیعـر
 ده خوـنـه ته وه نهـک نووسین، که ئیحا و فهـزای ئهـده بـیشـی جیا به له

ژانره کانی تر. وځای ته مه ش، دیسانه وه ده کړې ته و پرسپاره بکه یڼ، که ئایا ده کړې نووسینځک ئوتې ماتیکې بڼت؟ ته مه ش پرسپارېکې دیکه یه. که پښوېستی به هه ځو هڅه کړدن وتې هزرین هه یه. بځگومان هه موومان ده زانین، دوو له بنه ما هره سهره کیه کانی چه مکې (ئېتې ماتیکې) ته وه یه، که ځکارې و فیزیکیوونه. بهو مانایه ی کړده ی ئېتې ماتیکې، کړده یه کی ځرسکې و ځکاریه و ځای کاره کانی ځای، به بځ هه بوونی هیچ پاڼه ر و فاکتېکې ده سترګه ده کات. کاتې شتېک ځېتې ماتیکیانه کار ده کات، ته و ا بکه ری نیه، چونکه کړده یه ځکاره. واتا له دهره وه ی ده سته مات و هڅز و پاڼه رې مرځیانه یه. بځیه شه کاتې کړده ی ئېتې ماتیکیانه ده دینه پاڼ هه ر شتېک، له سهره تاوه هه موو ته و هڅز و بزوڼه ر و جوڼانه ی لځ دا ته ما ځځن، که له په یوه ندی دان به مرځفه وه. لځره وه ش ته گهر شاعر، وه ک دنیا بینی مرځفک که شاعیره و، وه ک خه یا و تځگه یشتنی هزریانه ی شاعیر ببینین، که واتا شاعر کړده یه کی ئېتې ماتیکیانه نیه، به ځکو کړده یه که که بکه ر و بزوڼه رېکې هه یه که ته ویش بیر و ویست و توانای هزری و جه سته یی مرځفه. به دهر بځینځکې تر، شاعر ځکو بوونی نیه، ته گهر شاعر ځکو نه ی نووسی بڼت، هیچ شاعر ځکو دنیا بینی و گوتار و زمان و مانای نیه، ته گهر شاعر ځکو به رجه سته نه کات، که واتا له هه موو ځوو ځکه وه، کړده ی شاعر نووسین، کړده یه کی ځکارې نیه، به ځکو به رکاریه و که سځک به کړده که هه ده سته بڼت، نه ک ځای بیکات. شاعر، ځای ځای نا نووس بڼت، شاعر ده ی نووس بڼت. شاعر به ره می هه ردوو دیوی هه سته و نه سته شاعیره و به تایبه تیش لهو سهرده مه دا، شاعر چتر دهره نجامی هه سته کی ځځ مانسیانې ځووت نیه، به ځکو ئا گایه کی گه وره ی هزری و زمانیه. لهو ځوانگه یه وه ناو نیشانی کتې به که، جځر ځک له ئا ځځزی تځدایه، وه لځ چونکه یه کم کاره له باره ی ته چه مکه وه له شاعرې کور دیدا ده کړېت، ئیدی نووسه ری کتې به که به پښوېستی زانیوه وه وه ک کار ځکې تازه و جیاواز، ناوی بڼت (نووسینی ئېتې ماتیکې له شاعر دا). نووسه ر له در ځه ی کتې به که یدا، بنه ما و ځځسکانی نووسینی ئېتې ماتیکې ده خاته ځوو. لځره دا، ئېمه له سهر ته و باسانه ناو ه سته یڼ، که نووسه ری کتې به که له ځووی مځووی و میتې دی و ته ده بییه وه باسیان ده کات، ته نها له سهر ته و باسه ده وه سته یڼ که ئایا نووسینی ئېتې ماتیکې چیه و خاسیه ت و ځوا ځه ت و بنه ما کانی چین؟ ئایا ته و نووسینانې له نه سته وه دځن، ده کړې پځیان بگووتر بڼت نووسینی ئېتې ماتیکې؟ یه کځک لهو بنه میانې به در ځزای ناوه ځځکې کتې به که نووسه ر باسی ده کات ته وه یه، که نووسینی ئېتې ماتیکې ده به سته ته وه به ځځبازی سوریا لیزم و به بځوای ته و، هه موو ته و نووسینانې به شځوه یه کی سوریا لی ده نووسر ځځن، نووسینی ئېتې ماتیکین.

له و ټوانگه يه وه ده نووسټ: (سوريالييه كان دووركه وتنه وه له هه موو بوون يادټكي عه ټټاني و زمانه واني و بيركردنه وه و ئاماده سازي پټاش وه خته نووسين، ئه مهش خټي له نووسين به شټوهي ئټټماتيكي ده بينييه وه. لا 26) بټگومان سورياليزم، ټټبازټكي ئه ده بي سهر به خټيه، به رمه بناي ئه و ټه شبنيني و نا ئوم ټدييه بوو، كه شاعيران له دواي جهنگي جيهاني يه كه م ټټي كه وتن. واتا ټه شبن و دا ټووخواو بوون و بټوايان به هيچ پټوه رټكي ئه ټټاني نه ما، چونكه پټيان و ابوو شه ټ و كوشتاره كان به رهمي ئه ټټي مر ټټن. ئه مانه جټره نووسينټكي تازه يان تاقيكرده وه كه ټه چاوي هيچ بنه مايه كي هزري و ئه ده بي و زماني ټټدا نه ده كراو چيان به خه يا ټ داهاتبا، ئه وه يان ده نووسي. شيعره كانى ئه و ټټبازه، ده چنه نټو پټناسه سورياليزم خټيه وه، نه ك شوناسي تر، له لايه كي ديكه وه، ئه گهر ديدگاي نا ئه ټټاني و نا لټټيكي و زماني نا فره نكي و ئه بستراكت وه ئه دگار ه كانى سورياليزم بناسټنين، ئه وا هه موو ئه وانه، دوا جار به رهمي نه ستى مر ټټن و نه ستى مر ټټيش هاوشان له گه ټ هه ست، ديوه كه ي ترى مټشكي مر ټټ پټكدټنن. به مهش ديسان ه وه ئټمه له به رده م نووسينټك نين خټكارو خټكرد، به ټكو له به رده م نووسينټك دايين، كه به رهمي ئه ټټي مر ټټفه، به ټام به ديوټكي نا ئاگايانه دا. لټره وه ش كرده كه خټكار و له خټوه نيه، به ټكو بكه رټكي هه يه، كه ئه و يش نا ئاگايانه ي شاعيره. بټيه كور تكردنه وه نووسيني ئټټماتيكي له و ټنه سوريالييه كاندا، به بټواي من شتټكي نوو و تازه نيه و پټشتر يش ده يان ټټزي ئه كاديمي له باره ي سوريالييه ته وه نووسراون. نه ست ئه گهر پا ټنه ري هه موو گوتن و كرده يه كي نا ئاگايانه ش بټت، به ټام به شټكه له هزري مر ټټف و فر ټيديش به پا ټنه ري سهره كي زټر كرده وه و هه ټسه كه وتي مر ټټفه كانى ده زانټت. كه واتا ديسان ه وه ئټمه و له به رده م نووسينټك نين خټكاري، ئه گهر له نه سته وه و له دهره وه ي ئاگايي و ده سه ټاتي مر ټټفیشه وه له ټووي هزري و زمان ييه وه بټت، چونكه دوا جار سهر چاوه ي ئه و دهر بټينه نا ئاگايانه، ههر مر ټټف خټيه تي و به مهش ديسان نووسين بكه رټكي هه يه و نه ك ئه وه ي خټرسكانه خټي كاري خټي بكات، وه ك ههر ئامټرو كه رسته يه كي ديكه ي ئټټماتيكي. ئه گهر ئه و مر ټټفه نه بټت، لايه ني نه ستى و زماني بټ ئاگايانه ي نه بټت، ئه وا ئه و نووسينه ش بووني نابټت. نووسه ري كتټبه كه به رده وام ده بټت و ئه مجاره يان ده نووسټ: (نووسيني ئټټماتيكي جه ختكردنه له كاري ئه فراندن و داه ټنان به بټ بووني هيچ چاود ټريه كي ئه ټټي ولټټيكي. لا 154) ئه گهر له په راو ټزي ئه و بټچوونه وه بټوانينه كرده ي ئه فراندن و داه ټنان به گشتي و داه ټناني ئه ده بيش به تايبه تي، ئه وا ده بټ بپرسين ئايا هيچ نوټكردنه وه و داه ټنانټك له دهره وه ي لټټيك و ئه ټټ بووني هه يه؟

ده‌کړې پرسپاره‌که به شـوه یه‌کی دیکه بکه‌ین، نه‌گهر نووسینی
 ئـې تـې مـاتیکي به‌شـېک بـېت له سهرچاوه‌ی نه‌ست و نه‌قـې و ئاوه‌ر تیايدا
 هېچ سه‌نته‌ر و ېې ئاراسته‌کردنـې کی لـېژیکي تـېدا نه‌بینن، ده‌کړې
 داهـېنانـېک بـېته کایه‌وه؟ مه‌گهر داهـېنان زاده‌ی بیرکردنه‌وه و
 نه‌زموونـې کی درـېژ و قووـې و کارکردنـې کی به‌رده‌وام نییه له هه‌موو
 ېوو‌که‌وه؟ ده‌شـې که‌سـېک له خـېوه شتـېک بـېت و هېچ جـېره ېېکـڅستنـې کی
 هزری و زمانه‌وانی و لـېژیکي نه‌بـېت و دواچار داهـېنانـېکیش بکات؟
 ئایا سوریالییه‌کان توانیان داهـېنانی گه‌وره‌ی شیعرې بـې نموونه وهک
 نه‌وه‌ی ېامبـې کردی بـېننه ئاراه‌وه؟ نه‌گهر سوریالییه‌ت، به‌ره‌می
 بیرکردنه‌وه‌ی کی ه‌شبینانه و دهره‌نجامی دـېخـې کی ده‌روونیان‌ه‌ی ئاـېز
 و ېـې له نائومـېدیانه بـېت، ئایا که‌سانی ه‌شبین و نائومـېد و
 داـېووخاو، ده‌توانن داهـېنانی گه‌وره له ژیانیان بکه‌ن؟ لـېره‌دا
 باسه‌که نه‌وه نییه که نووسینی ئـې تـې مـاتیکي و نا ئاگایانه، گوتار و
 مانایه‌کی هه‌یه، یان ده‌لاله‌تـې کی هزری و لـېژیکي ده‌گه‌یه‌نـېت، به
 تایبه‌تیش که سوریالییه‌کان له دهره‌وه‌ی ېوانین و دیدی نه‌قـېانیا نه
 شیعریان ده‌نووسی، به‌ېکو مه‌به‌ست نه‌وه‌یه، ده‌کړې له ېېگه‌ی خه‌یا و
 هزراندنـې کی پوچ و بـې مانه‌وه، داهـېنانـې کی گه‌وره نه‌نجام بدرـېت و
 بـېته کایه‌وه؟ هر په‌یوه‌ست به‌و با به‌ته‌وه، نووسه‌ر ده‌نووسـېت: (ئامانچ
 له نووسینی ئـې تـې مـاتیکي بریتیه له‌وه‌ی تا چ نه‌ندازه‌یهک، ده‌ق
 بارگاوییه به‌واتا و ده‌لاله‌ت و دـېزینه‌وه‌ی نادیار، لا 171) نه‌گهر
 به‌و دیدگایه‌ی نووسه‌ری کتـېبه‌که بـېت، نه‌وا ئـېمه له به‌رده‌م جـېره
 نووسینـېک داین، که به‌و په‌ی ئاگای زما‌نی و هزری، به دیدگایه‌کی
 لـېژیکیانه نووسراوه. له به‌ر نه‌وه‌ی نه‌و ېـوه‌ران‌ه‌ی نووسه‌ر وهک
 نه‌تمـېسفیرـېک بـې ده‌قی ئـې تـې مـاتیکي دیاری کردووه، ته‌نها له‌و
 کاتانه‌دا بونیان هه‌یه، که شاعیر له‌و په‌ی ئاگای، بیرکردنه‌وه و
 ېوانینی قووـې شیعریانه بـېت. نه‌گهر شاعیرـېک به‌مه‌به‌ستی ده‌لاله‌تی
 بزړ و نادیار له شیعرده‌ی شیعرې نووسی، که‌واتا نه‌وه‌ی به‌لای نه‌و
 شاعیره‌وه گرنگه، مانا و ده‌لاله‌تی بزړه به‌مه‌به‌ستی که‌شفکردنیان لای
 خوـېنه‌ر، نه‌ک هه‌مه‌کیانه و خـېرسکانه چی به‌خه‌یا و سهر زمان
 داهات بینووسـېت. به ېـوا‌ی من پارادـېکسـې کی گه‌وره، له ېـې ئاگایه‌وه
 بـېت، یان له تـېنه‌گه‌یشتنه‌وه له شیعر بـېت، له‌و ېـچوونه‌ی نووسه‌ری
 کتـېبه‌که هه‌یه. مانای نییه نووسینی ئـې تـې مـاتیکي هه‌مه‌کیانه و ېـې
 کـېنترـې لی هزریانه بنووسـېت، که چی نووسه‌ره‌که‌ی ېـه‌چاوی مانای بزړ
 و ده‌لاله‌تی قووـې شیعرې بکات. هر په‌یوه‌ست به‌و باسه‌وه نووسه‌ر
 درـېژ‌ه‌ی ېـې ده‌دات و نه‌مجاره‌یان ده‌نووسـېت: (شیعرې ئـې تـې مـاتیکي
 بریتیه له په‌یام و خاوه‌ن ئامانچ و په‌یامی خـېه‌تی، لا 132) ئایا
 هېچ په‌یامـېک، به ېـې پلان و ېـېکـڅستنـې هزری و ستراتیژیه‌تـېک بوونی

هه‌یه؟ ئەگەر شیعرى ئۆتۆماتىكى ھەلگى پەيامكە بۆت، مانای واىە ئامانج لەو شیعرە، کارکردنە لە پەناو دۆزىكى سىياسى، كەمەلایەتى، نەتەوہی و شۆشگەللى، كە ئەمەش بە بۆ ھەبوونی دیدگایەكى ھزرىانە بوونیان نابۆت. كە پەيام لە شیعر ھەبوو، مانای واىە ئامانجكە ھەیه، كە ئامانجكەش ھەبوو، ئەوا کارکردنەكى ھزرىانە و لۆژىكىانەى دەوۆت. ھىچ دەقكە نییە، ھەلگى ئامانج و پەيامكە بۆت، ئەگەر ئەو دەقە لە دنیا بىنییەكى قوو و وانینەكى لۆژىكىانە، سەرچاوەى نەگرتبۆت. ئەوانەى بە پووچى و ئائۆمەلایەت دەواننە ژيان و شیعر لە دەرەوہى ھەموو جەرە کردەىەكى ئەقەلانى و زمانى و لۆژىكى دەبینن، لە ئاستیدا نە دەتوانن پەيامەلکىيان ھەبۆت، نە ئامانجکەشيان ھەیه، تاكو لە ھەلگەى ئەو پەيامەوہ پەل بگەن. بەیە دەبینن، كە ھەمیشە فەلسەفەى وجودى و شیعرى سورىالىی و دادایەکان، ھەت دەکرەتەوہ، چونکە لە بنەلەتدا ھەلگەى ھىچ پەيامەكى ھون، واتادار، ئامانجەكى كەمەلایەتى و ژيارى و ئەدەبى نین. بەلکو ھۆكەشانە و عەبەسیانە دەنووسن و بیر دەکەنەوہ. ئەگەر شیعرکە لە بۆ ئاگایەوہ نووسرابۆت و تەنھا قسە ھۆکردنەكى خەکارانەى بۆ ھۆخستنى زمانەوانى و ھزرى بۆت، دەکرە بۆلین ئامانج و پەيامەكى ھەیه؟ گریمان ئەگەر مەبەستیشى ئەو پەيامە ئائۆمەلەى و ھەشبانە بۆت، كە سورىالىیەکان ھەلگەرى ھون، ئەوا دەبۆ بزانیان كە ھىچ كاتكە كەسانى دا ھوخوا، ھەشبین و ئائۆمەلە، ناتوانن پەيامى گەورەیان ھەبۆت. چونکە ئەوان لە بنەلەتدا، لە دەرەوہى بازە كەمەلایەتى و جەماوەرىیەكە دەژین و بیر دەکەنەوہ و ھەموو شتەك ھەت دەکەنەوہ، كە بەرھەمى ئەقە و بیر کردنەوہ بۆت، ھەك چۆن دادایەکان دەیانکرد. بەیە پەيامكە نییە، ئەگەر ھزرىكە نەبۆت، ئامانجكە نییە، ئەگەر نەخشە ھۆگەىەك و پلانكە و کارکردنەكى گەورەى ھزرىانە نەبۆت.

3

لە پاژى سەلمەى كۆتەبەكەیدا، نووسەر بە پراكتىكى نموونە لە چەند شیعرەكە دۆنەتەوہ، كە بە تۆ گەشتنى ئەو، دەلالەت لە نووسىنى ئۆتۆماتىكى لە شیعردا دەكەن. سەرەتا دەمەوۆ ئامازە بەوہ بدهم، كە گەلەكە لەو دەقەنەى ھەك نموونە ھەناوہ تیەوہ، ناچنە خانەى نووسىنى ئۆتۆماتىكىیەوہ، چونکە كاتۆ ناوہ ھۆك و دنیا بىنى دەقەکان، بە پەوہرى نەست و ناگایانە دەخوینەوہ، كە نووسەرى كۆتەبەكە ھەك بنەمای نووسىنى ئۆتۆماتىكى دایاندەنۆت، ئەوا ئەو شیعرانە بەو پەل ھزرى و درککردنەوہ نووسراون، لەلایەكى دیکەوہ، بە بۆواى من، بە تەنھا دیوانى (ئىكسىل) ى فەرھاد پیربۆ، بە تەنھا بەس بوو، بۆ

ئەوئى بىكاته نمونەى پراكتىكى باسەكەى. چونكە پىربا ۋ لەو دىوانەيدا، بنەماكانى شىعرى ئۆتەماتىكى زۆر جوان بەرجەستە كىردۈۋە، بە تايىبەتەش لە دەقى شىعرى (خلود) دا. ئەم دەقە، چ وەك تۆپەگرافىيەى شىعرى، چ وەك ناۋە ۋ ۋ، ھەگىر نووسىنى ئۆتەماتىكىيە. لە سەرەكەۋە، شىعرەكە ۋ ۋ ۋ لە دەرهۋەى تۆپەگرافىيەى شىعرى ئازادە، لە سەرەكى دىكەشەۋە، كەى شىعرەكە دووبارە كىردنەۋەى يەك ۋ شەيە كە ئەۋىش (خلود) ە. بەمەش دەقەكە، وەك ئامەركەى ئۆتەماتىكى خەى بەبەردەۋامى دووبارە كىردەۋە ۋ خولۋەتەۋە. ئەو دەقانى نووسەر بە نمونە ھەناۋىيەتەۋە، دەكرە ۋ ۋ ۋ جگە لە ھەندەك لە شىعرەكانى (عەباس عەبدۇللا يوسىف) نەبەت، ئەۋانەتر كەمترىن ۋ ھەندەكەيان ھەر بنەماى نووسىنى ئۆتەماتىكىشان تەدا نىيە. بى نمونە: نووسەر شىعرەكى (ئەحمەدى مەلەى) بە نمونە ھەناۋەتەۋە، ئەحمەدى مەلە لە شىعرەكەيدا دەۋەت: _

ئەى جانتەكانى من گرانن ھەردوۋ بازووم شەل دەبەت
تا دەگەمە ئۆتەلەكەيان مەلى خەم

شاعىر لەۋ ۋ ۋ شىعەرىيەدا، نەك ئۆتەماتىكىيانە نادۋەت، بەكەۋ بەۋ پەلى ئاگەيەۋە دەزانەت بى كەۋ دەچەت ۋ چى پەيە ۋ چەندەش ماندوۋە. ھەبەتە ھەموۋ بەركەۋتەكانى جەستەى مەق، كاردانەۋە لە سەر مەشك دروست دەكەن، بەۋ پەيەى، ئەيەز لە مەشك ۋەردەگىر ۋ مەشكىش، سەنتەرى كەنتەۋەكەردن ۋ ئاراستە كىردنى ھەستەكانى مەقە. ئەگەر شىعرى ئۆتەماتىكى، شىعەرى خەرسكى ۋ بى كەختەنى زمانەۋانى ۋ ھەموۋ دىدەكى ئەقەلى ۋ ئاگەيەكى ھەستەيانە ۋ ھەزىيانە بەت، ئەۋا لەۋ شىعەردە، ئەحمەدى مەلە بە پەچەۋانەۋە، ھەست بە ماندوۋەتى دەكەت، دەزانەت دوۋ جانتەى گەۋرەى پەيە، زۆر باشەش ئەۋەى لە خەيەكە دەچەتە ئۆتەلەكەيان مەلى خەى، ئەمەش مانەى ۋاىە، شاعىر بە ئاگەيەۋە ھەسۋەكەۋ ۋ ھەفتارەكانى، پراكتەزە دەكەت ۋ كەنتەۋەلى كىردوۋن ۋ مەشكەلى لە ئاراستە كىردنىيان بىنەۋە. ئەم ۋ ۋ شىعەرىيە، دەلەلات لە ھەز ۋ ئاگەيى مەقەكە دەكەت، نەك ئەۋەى كەسەك بە بى ئاگەيەۋە كىردەۋەيەكە بىكەت ۋ نەست پەلەنەرى بەت. يەكەكى دىكە لەۋ دەقەنە، كە نووسەرى ئەۋ كەتەبە ۋەك نمونەى نووسىنى خەكارى ۋ بى ھەموۋ جەرە كىردەيەكى لەۋىكى ۋ زمانەى دەيەنەتەۋە، شىعرەكى (ئەسماعىل بەرزەنجى) يە. بەرزەنجى لە شىعەركەيدا دەۋەت:

كە وىستم سەرە خەۋەكە بىشكەنەم

سەتەس ۋ چەل ۋ پەنج دەقەى بەيانە بوۋ

145 مەلە پەكرا گوتەيان

الصلاه و خير من النوم

هه موو ئه و دهسته واژه و دهر بـ ینه شیعریانه ی له و ینه یه دا هاتوون، دهر بـ ینی ئـ تـ ماتیکی و عه فهوی نین، به َکو به بـ چه وانه وه، زـ ر به ئاگایانه وه دهر بـ دراوون و ینه نگدانه وهی زه من و شوـن و کرده یه کی ئایینی دیاریکراون. له و شیعره دا، شاعیر زـ ر باش درکی به هه موو شتـ کـ کردووه، بـ نموونه: ئاماژه به و هه موو مه لایه، ئاماژه یه بـ ئه وهی هه ولـ ر شارـ که بـ ه له مزگه وت، کاتی بانگدانه که دروست و لـ ژیک و له جـ ی خـ شیه تی. هه موومان ده زانین له وه رزی هاویندا، شه و کورت ده بـ ت و ژیژ درـ ژ ده بـ ت، به مهش گـ ژیژ انکاری به سه ر کاتی بانگی به یانی دادـ ت و له هاویندا به ره و ژوور ده بـ ته وه و له زستانیش، تا نزیـ که هه فتی به یانی ده ِ وات. شاعیر، درکی به وه کردووه که به یانییه و له چ کاتـ کـ بانگ ده درـ ت و له شارـ کیشه، که بـ ه له مه لا و مزگه وت. که واتا شیعره که، ینه نگدانه وهی ئه و دـ خه ده روونی و هزری و ههسته یه، که شاعیر له په یوه ندی به شه و و خه وه وه تیایدا بووه. من نازانم، ئه گه ر شاعیرـ کـ، به وردی کات و شوـن و جـ ری ِ ووداوـ کـ دیاری بکات، ئه م کرده یه ی له ئاگایی و درک کرده وه ها تووه، یان له بـ ئاگاییه وه؟ یه کـ کی دیکه له و شیعرا نه ی نووسه ر وه کـ نموونه ی نووسینی خـ کاری و نالـ ژیک و نهستییه وه ده یه ِ نـ ته وه، شاعرـ کی (عه باس عه بدوـ ا) یه. شاعیر له و شیعره یدا ده ِ تـ:ـ

مه ی ناخـ م

به یانیان گـ پا ِ ه که م چه ور ده که م

نه وه کو مـ رانه دار بـ

خه نه له سمـ مـ ده ده م

له سه ره تای و ینه شیعرییه که وه، شاعیر بانگه شه ی ئه نجام نه دانی کارـ کـ ده کات، که له ِ ووی کـ مه ِ ایه تی و ئایینییه وه، نامـ یه (یاخو به نامـ ده زانـ ت) که ئه ویش مه ی خواردنه وه یه. ئه م کرده یه، به شـ که له ئازادی مرـ فه کان و بـ هیچ که سـ کـ نییه سنووری له به رده م دابکـ شـ ت، به ِ ام شاعیر، ئاگایانه درکی به وه کردووه که مه ی خواردنه وه، کردارـ کی چه ند نه نگه له کـ مه ِ گه ی ئـ مه دا، بـ یه لـ ی دوور ده که و ِ ته وه. واتا شاعیر، به هوشیاری و خـ پارـ زییه وه له کارـ کـ دوور ده که و ِ ته وه، که ده زانـ ت ئه نجام دانی، گرفتی کـ مه ِ ایه تی و جـ رـ کـ له ِ ووشاندنی کـ مه ِ ایه تی دروست ده کات. به هه مان شـ وه، شاعیر ده زانـ ت، مـ رانه له دار ده دات، بـ یه گـ پا ِ ه که ی چه ور ده کات، بـ ئه وهی مـ رانه نه یخوات. یاخود خه نه له سمـ مـ ی ده دات که یا بـ جوانییه، یان شاردنه وهی ته مه ن. ئه م کردانه، کرده یه کـ نین له بـ ئاگایی نهستییه وه ها تبـ ن، کرده یه کـ نین، عه فه وییانه شاعیر ده ریان بـ رـ ت و بیانکات، چونکه خه نه له و شوـنـ نانه ده درـ ت، که مووی

سپيان لځ دټ. ده بووايه درکي تهوه نهکات گڼ پاڼهکي چور بکات، بهام که درک بهوانه دهکات، مانای وایه به هوشیاریهوه تهو کاره دهکات و دهزانټ مټ رانه چی له دار دهکات. تم وڼنه شیعريانه، ده لالهت له نهست و نا ټاگایي ناکهن، به ټکو ټامازهیهکن بڼه ههست و ټاگایي و بیرکړدنهوهی شیعريانه. یهکټکی دیکه لهو شاعرانهی که نووسه ر وهک نموونهی نووسینی ټټ ماتیکي هڼاویه تیهوه، دهقټکی (دلاوهر قهره داغی) یه. شاعیر لهو دهقهیدا دهټټت:

ههولټر: ماڼی عه بدولخالق مهعرف

سلټمانی: ماڼی دټشاد مერიوانی

که رکوک: ماڼی ټازاد ههورامی

زاخ: ماڼی خانی

ته گهر سهرنج لهو کټپڼه شیعريیه بدهین، ده بینین شاعیر زځر به هوشیاریهوه ته درهسی ههریهک لهو که سایه تیپانهی نووسیوه دهزانټ، ناو نیشان و شوټن و ماټیپان له کوټیه؟ ته مهش پڼچهوانهی تهو بڼچوونهی نووسه ری کټټبهکهیه، که شیعری ټټ ماتیکي، ده باتهوه سهر نهست و خځرسکانهی زمان و هزر و بڼه هچ کټنترټټکړدنټکی لځټیکي و هزری. چونکه ته گهر بهو تڼگه یشتنه بټت، ده بوو دلاوهر قهره داغی، ناو نیشانه کانی تڼکه ټټ بکړدایه، نهک به وردیهوه بیانووسټ. ته مه مانای وایه، لهو په ټی ټاگایي و هوشیاریهوه، شاعیر ناوی که سهکان و شاره کانی نووسیوهو تهوه نیپه له بڼ ټاگایي دابټت. له ټاستی واقیعیش، تم که سانه خه ټکی تهو شارانهن که شاعیر نووسیویه تی. لځره وهش ټټمه له بهردهم وڼنهیهکی شیعری نیپ، که شاعیرهکي نهزانټ چی نووسیوه و چی ده نووسټ، به پڼچهوانهوه زځرباش درکي کړدوه و به ټاگایه لهوهی ده یټټت. ههرلهو ټوانگهیهوه، نووسه ری کټټبهکه شاعیر ټکی دیکهش ده خاته چوارچڼوهی شیعری تهو شاعیرانهی ټټ ماتیکيپانه و خځ کړدانهوه ده نووسرڼ، که تهویش (سه باح ټه نجه ده ره). له ټټ استیدا، هچ شاعر ټکی تم شاعیره ناچټته خانهی نهست و بڼ ټاگاییهوه، تهو یهکټکه لهو شاعیرانهی، به ټاگاییهکی زځر و وردی زمانی و هزری و لځټیکي شاعر ده نووسټ و شاعر لای تهو، خځکاری وشه و دهر بڼینی عه فهویپانه و نهستیپانه نیپه، به ټکو دهره نجامی ټټ امان و تڼ هزرینټکی قوو ټی هزری و لځټیکیه. دهش ټټ شاعیره کانی دیکه، بکهونه تهو حا ټه تهوه، بهام ته زموونی تم شاعیره، به هچ شټوهیهک ته زموونی نا ټاگایپانهی شیعری نیپه و به پڼچهوانهوه تهو زځرباش دهزانټ چی ده نووسټ و چټن وشه و دهر بڼینه شیعریپهکان، له شاعر دا بهرجهسته بکات. شاعر لای تهو یهکسان نیپه یه کړدهیهکی نهستی وخځکارانه، به ټکو شاعر لای تهو شاعیره، به مانی ټټ امان و بیرکړدنهوهو قوو ټټوونهویه له نځو زمان و مانا و

شعیرییه تدا. له لایه کی ترهوه ئه ده قه سه باح ه نجه در، که باس له گه انهوه به ابردوو ده کات، نوستالژیا یه کی مژوو یی تدا یه، که شاعیر سه رجهم ئه و ووداوانه ی بینویه تی، وهك فلمك دذتهوه بهر چاو. استه ئه مه خه یا و گه انهوه یه به یاده وه رییه کان، به ام مانای وانیه شاعیر نه زاننه به چی ده گه تهوه ابردوو، یا خود چی دذتهوه نه و خه یا ی. به تایبه تیش که شعیره که، وهك پاننه اما یه کی ژیا نی شاعیره و به وردی ووداو بیره وه رییه کان ی گه او تهوه. نهك ته نها له نموونه ی ده قه شعیرییه کان، به کو نموونه ی ئه و به یت و چیه که میلی و فکلکل ریا نه شی که نووسهر به نموونه ی نووسینی خکار و نهستی ه ناویه تییه وه، هه ندکیان ناچنه دوو تو ی شوناسی ئه و جره نووسینه وه. به کو ئا مازه یه کی واتی ی و ده لاله تکی هزری و زمانیان هیه که ه نگه ئره کات و شو ئی شقه کردنیان نه به ت.

4

ئه م کته به، گهر چی وهك نا و نیشان و تیزکی ئه کادی می، کارکی نو یه به تایبه تیش له ووی نا و نانی با به ته وه، که باس له نووسینی ئه ت ماتیکی ده کات، به ام کارکی ته و او ته تی نییه، چونکه نموونه ی ئه و جره شعیرانه زرن و ده بوو نووسهر پراکتزه ی زیاتری شعیره کان ی بکر دایه، به تایبه تیش نموونه ی له شعری ده یه کان ی دوا ی اپه ینیش به نا بایه وه. دوا جار شعر شعیره، له ناسینه وه و په ناسه کردنیدا، نا به ستر ته وه به هیچ ژانرکی دیکه ی ئه ده بی، به کو وهك شعر ده بینرته و ده ناسرته و ده خو نرته وه. ههر شعر کیش له ده ره وه ی ئا گایی شاعیر و کنته ی هزری و لژیکی شاعیرك دابته، له استیدا شعر نییه، به کو گوته یه، گوته ش وهك ده قه کی نووسین، نا ناسرته و نا خو نرته وه، به و په یه هیچ خاسیه تکی ئه ده بی و هونه ری نییه و ته نها له ووبه ه که مه لایه تییه که به های هیه، نهك وهك ده قه کی شعیری.

په را و نه: ناوی کته ب: نووسینی ئه ت ماتیکی له شعری نو ی کوردیدا، نووسینی: سالار که ریم حوسن، به او کرا وه ی: ده زگای سه رده م زنجیره 981_ سا ی چاپ 2021

▪ ئه م با به ته له لاپه یه ی (ئه ده ب) ی ژنامه ی خه بات، ژماره (1190) ی ژی 1/9/2021 به او کرا وه ته وه.

تیرریست دندکانی داعش به ئاشکرا له چیاى قهرچوگ دا شوئنیان به دابین کراو!! . ۲۱- ۲۰۲۱-۱۰

که داعش دهه و نهمه و له چیاى قهرچوگ؟

ما پښتې شار پرس له ۲۱-۱۰-۲۰۲۱ دا چاوپېک و تنه کی به اوکړد ت و
که له گڼ غازی فیس، فرماندهی هزی خه بخشى پشم رگ له
سنووری (مخمور-گو) دا، ئنجامیداو دت: " گروپی تیرریستی
داعش له جیاى قهرچوگ به ئاشکرا شوئنیان به دابین کراو"

به، به به وای من، ئو پرسیار گرنه یی که خه کی عااق به گشتی
و خه کی کوردوستان به تایبته ده به له هردووک حکومته عااق و
کوردوستانی بکن نه و به که : که داعش ده و نهمه و له چیاى
قهرچوگ و که شوئنی له و به دابین کردوون؟

کاتک که مقه مقه له نه و خه کیدا به او ببو و که دیان گوت نه وان
که داعشه کان پرورده دکن هه ر له ناوخه دان، ئم گوت به وا به
به گه و پشت است ده کرته و له لاین فرمانده سربازیه کانی
خه یان و.

له سهرده می شهی داعشدا کاتک که پشم رگ به دیل ده گیران و
به ناو بازار کانی ده و ده دا له ناوقه فس و به جلی په تقایده و
ده سوئنه رانه و له لاین تیرریسته داعشه کانه و سوکایته و
به یزیان په ده کرا، له کاتکدا که به دیان پیئشم رگ شه هید
ده کران له لاین نه و تیرریسته داعشانه و، له کاتکدا که نه و
داعشانه وویان له هه ر شوئنه ک بکرای نه و شوئنه یان له گڼ زویدا
تخت ده کردو وایان له ده کرد په پووی ته دا بخوئنه، له کاتکدا که
داعش جینه سایدی یزیدیه کانی نه نجامدا بوو، هه روه ها به هه زاران
کچ و ژنی یزیدیان فاندبوو و له بازار کانی موس و قده و
سه بایا و که نیزک ده فرشران، له کاتکدا داعش به زه ر مله خه کی
غه یر موسمانی له شوئنی خه یان ده رده پانه اندو سه روت و سامانی
داگیر ده کرد، ئا له و کاتانه دا هه نده که به رپرسانی سه ربازی و نه و
ده سات ده ستیان کردبوو به مامنه یی بازرگانی له گڼ تیرریستانی
داعش دا. به یه خه کی کوردوستان هه قی بوو که دیان گووت " ئم
ده ساته نه نای و ته داعش له ناو بچته."

بـیـهـ قـهـ و کارکی درووست و دـهـ بـهـ پـهـلـش بـه کـه خـهـک بـه گشتی و کـهـس و کاری شهیدانی دـهـستی داعش بـه تایبـهـتی و هـهـروها هـهـمووخـهـکی بـهـزیدی و خـهـکانی ناموسـهـمانی تر لـهـ و بـهـنـهـی مـهـسیحی و کاکـهـیی و شهـهـک و ئـهـوانـهـی تر بـهـنـهـ دـهـنگ و داوای وونکردنـهـو بـهـن لـهـ هـهـردووک حکومـهـتی عـهـاق و حکومـهـتی کوردوستان دـهـربارـهـی بوون و جـهـگای داعشـهـکان لـهـ چای قـهـرچوغ.

دـهـهـ پرسیار بـهـرـت لـهـ هـهـر دووک حکومـهـتی عـهـاق و کوردوستان کـه کـه ئـهـو شو بـهـنـهـی بـه داعش دابین کردو و لـهـ چای قـهـرچوغ؟ کـه نان و ئاویان دـهـداتـهـ؟ کـه چاوساغیان لـهـ بـهـدکات و چـهـک و تـهـقـمـهـنی و هاوکاری پـهـویستیان پـهـ دـهـگـهـنـهـت؟ کـه و چ لایـهـنـهـک بـهـیان پـهـشاندـهـا بـه ئـهـوی ئـهـو هـهـمووجارانـهـ هـهـرش بـهـنـهـ سـهـر پـهـشمـهـرگـهـ و خـهـهـکی و بـه سـهـلامـهـتیش بـهـگـهـنـهـو هـهـمان بـهـنـهـی خـهـیان لـهـ چای قـهـرچوغ؟ ئـهـمانـهـو دـهـیان پرسیری تر کـه دـهـهـ خـهـک بـه گشتی و بـه تایبـهـتیش پـهـسـهـو شارـهـزایانی سـهـربازی داوای وونکردنـهـو بـهـن لـهـ حکومـهـتی هـهـرم و عـهـاق.

بوونی داعش لـهـ چای قـهـرچوغ جـهـگای پرسیار. داعش لـهـ نـهـو خـهـهـکی کوردوستاندا جـهـگای نابـهـتـهـو و مـهـحـا بـهـتوانـهـت جـهـی خـهـی بـهـکا تـهـو. کـهـواتـهـ چـهـن جـهـگای بـهـتـهـو لـهـ نـهـو دـهـی چای قـهـرچوغ دا؟ دـهـیان پرسیارو گومان درووست دـهـهـت. بـهـی لـهـ دیدو بـهـچوونی خـهـهـکـهـو ئـهـو سـهـ چوارینـهـتان پـهـشـهـش. هـهـر بـهـ زاخاوی مـهـشـهـ

ئـهـی داعشی، چاو گـهـشم
تا تـهـهـی، هـهـر دـهـ بـهـشم
بـهـی، پـهـروـهـردـهـت دـهـکـهـم
تا بـهـت، نـهـهـهـ بـهـشم

تا تـهـهـبی، لـهـو ناو
تـهـق و تـهـق کـهـی، ناو ناو
بـهـم خـهـری، زـهـر تـهـدا
زـهـرتـهـر، لـهـ چای و قاو

کـهـت کوشـهـت و، یا مل پـهـهـاند
چـهـند جارت، یاسا بـهـزاند
گـهـردنی بابت، ئازاد بـهـت
و زعت لـهـ من، نـهـهـواند

لینکـهـکی شارپـهـس

<https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=196581>

بِأَمِّ نَارٍ يَا نَارُ كَذِبَافٍ نَسُوا هِيَ أَمْ خَشِيتُ؟

بزنس و دټوالټ و ژينگه دوو هټټي تړيبين بټ يټك و هټرگيز بټ يټكدي ناگټن ، هټر يټك ټشيان دټكرټ ، لټ سټر حسابي نټوي تريان گټشټ بكت. بزنس ژينگه دادټټزټنټي و ټوتكردنټو و برسټبونټي خټټكانټي كټ لټسټر نټو ژينگه يټ هټن، نټركټټي و لټ نټسټټي دټگرټ.

لہذا وہ نئے اور سہارے کا نئی کہ بے شمارینا کہن لہم کہ نفرا سے دا سہارے کی چین و سہارے کی روسیا یہ ، کہ ہر دو و ہات کارایی گرنگیان ہ یہ لہ سہارے پیسکردنی ژینگہ۔ چین لہ سہارے دا 27 ی دانہ و ی غازی دووہم نئے کسیدی

کاربانی دنیا پکدهندت که دوو ئو وندی دروستکردنی ئو و غازیه که لایان ئومریکا و چوارقایش هیندستان، زورک ل سهرکی بانق گورکان و کمپانیا زبلاحکان و خوک ساماندارکان بشداری دکن، که لوان، هر ب نمونه؛ سهرکی بانق جیهانی، David Malpass، که ل سالی 2016 دا ل ئیدار کی ترامپ-دا دبته کار بوو، بشدارد بیت. ئم کا برای پیش ئوی که دنا-د ترامپی ئنتی ژینگ ل سالی 2019 دا هببیرت ب سهرکی بانق، خی دژ ب یفرم بوو ل ژینگ دا. دیق ل سالی 2020 دا ب گوهری راپرت کان، ئو نکوی ل و د کرد که گرمی جیهان [گلوب ورمینگ، global warming] دبستکردی پیاو بت [مبستی ئو و ی که خی و ئوانی دیک سوچکیان نیی ل خرابوونی بارودخی ژینگ دا]. هاوکاتیش ب گوهری اپرت کی دیک بانق جیهانی ل ئستادا هاوکاری و یارم تی ئند نوسیا دکات ل پرژی زیاتری fossil fuel ل و و تا دا.

هر ب تنها ئو کا برای نیی که ئم راگ یاندنان ددات و ب عمالیش کار ل سهر و وراکردنی زیاتری ژینگ و دانیشنوان کی دکات. زربلی زری سهر کی کمپانیاکانی دیک و گلبکیش ل سیاسی کان و بازرگان کانش همان او بچوونیان هیی. جا ئایا دکریت ل که نفرانس کدا که ب خا و نکردن و ی ژینگ ترخان کرابت، که ئمان پلاندانر و چاککاری بن، چا و وانی یاخود هیوایی کی باشی ل بکرت؟ من بش ب حای خم زر ب ئومدم، هر ز ریش.

Zaherbaheer.com

29/10/2021

س کتبی نوی ستیفان ش مزینی ب او بوو نوو

ل سهر تای ئم هفتی س کتبی نوی ئدبی و فیکری ستیفان ش مزینی ل شاری سلمانی با و بوو نوو و وا ب یاریش ل نزیکترین

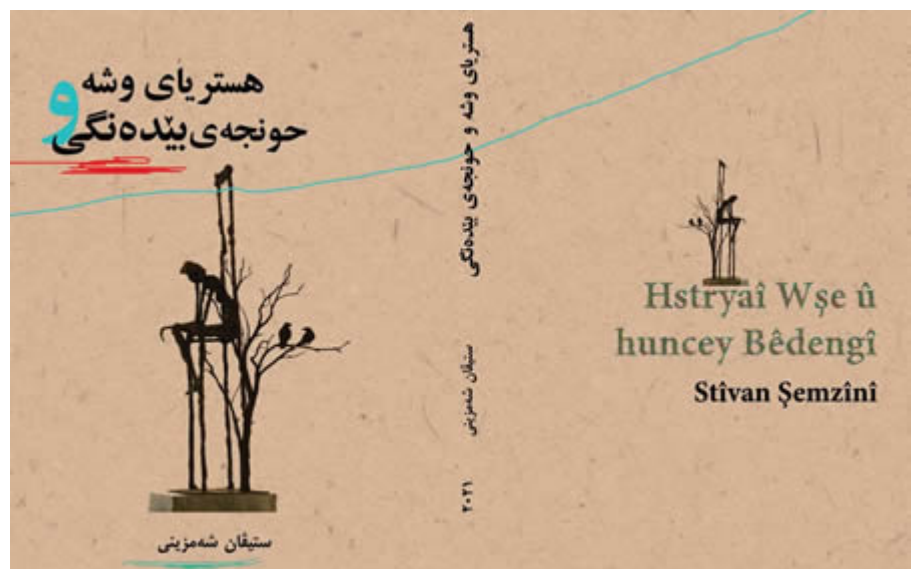
درفه تیشدا له تڼواوی کوردستاندا کتبهکان بڼاوبندو له رهگه چاند مړاسیمکهو له شار و شارچکهکاندا. کتبهکانیش بریتین له:

1- خاند گرینکهان و مړاقتنامی پیاوکی سوریالی.

ئهم کتبه له 222 لاپههه قهبارم مام ناوئندیدا له چاپ دراوه. که پکهاتوو له کهمههه ته کهستهکی ئهدهبی و فیکری که به زمانی شیعری و له شهوهی ئهفه ریزمدا گهلاوه کراوه.

2- هستریای وشه و حونهی یندهنگی.

ئهم کتبه له 233 لاپههه قهبارم مام ناوئندیدا چاپ کراوه که پکهاتوو له چاند دهقهکی ئهدهبی

3- خه شه ویستی له سهرده می شه رهپه نه دا.

چاپی دووہم، نهم کتبہش لہ توہی 158 لاپہہہی نیو ئہی فہہہہ دا چاپ کراوہہ۔ خوہندنہوہیہ کی سایکہلہژی و فیکریہ چہمکہہکانی عہشق و خہشویستی، جہستہ و سہکس، ژیان و مردن، مودہرنہ و رہخنہ لہ کا پیتالیزم، ہتدہہ۔

هــرسه كـتـبـكـه لـا يـن ديزاينـر “هــرم عوسمان” و هــ كاري مـنـتـاژ و ديزاينيان بـه كراوه، لـه چاپخانه ي “كار” لـه شاري سلـهـماني لـه چاپ دراوه. شياوي باسيش تهـچووي دارايي هــرم سه كـتـبـكـه لـهـسـر ئـهـركـي دارايي نووسـهـر خـه ي چاپ كراوه.

با نغم ک... شاعر : ایرج جنتی
عطایی و رگ... نی: پیشک... ناکام

” صدا یم کن “

" " " " " " " " " " "

با نغم ک
ئی د نگی تـ بشوشی شو
بـ ردی وـ را نی
با نغم ک

ئەي دىنگى تە بى پەردەي شەو
مشتى وەرانى

خەش بى حەي دىنگە
لە تەپەر بوون لە خە
با نگم كە
دىنگە خەنجەر
با نگم كە
دىنگە سەنگەر
لە بىسەي ئەم ترسە ، زگارم كە

ئاوازي هەميشە سەوزى زگار بوون
لە شەوى داخراوا بخوێندە
تا شەفتەي گۆشە سوورەكان
ئەبە بى گەرانى هەر لەوێكى داخراو
... بخوێندە

لە جەژنى
سەر دەرھەنەنى
گۆشە و ووناكى و گەنم
با نگم كە
لەم وەرزە پەمەيە
لەم باغە ژاكاو
بى گۆشە گرتە ، زگارم كە

بەينە شەوى خوێن
لەم شارە پەمەيە
چەن خەنجەر ئەبارە
گەرانى بە
تا سروودى گۆشە گرتە بەم :
كە ژەمى خوێناوى
بە شەبەق نا بە

ئەي دىنگى تە
با نگى بە خەبەر بوونەوى
هەواری ئەمەيە
با نگم كە
ئەي دىنگى تە

شیعری سووری توو یی
خاک و خوشی ئمم یی

با نغم ک... با نغم ک... با نغم ک...
د نکت خنج ر
د نکت س نگر
ل ب س ی ئم ترس
زگارم ک

ئ د بی منا آن / سم ر و مندا .. علی ح مم شید

ل ناو باخچی مندا آن
سم ر ی زیت و وریا
چوو ب لای ئ و مندا ی
ک ب دایکی د گریا

...

ل گ ی ک و ت یاری
مندا ک — ژیر ب و
گریان بوو ب پ ک نین
دایکیشی ل بیر چ و

...

ئ وسا سم ر ی نازدار
وتی ها و ی ب و فام
خ زگ منیش و ک و ت
ل باخچ — و رد گیرام

۱۶/۳/۲۰۱۰